

Date: 17th May-2025

ZIGMUND FREYD VA PSIXOANALIZ

Ilmiy rahbar: **Yuldoshev Tojiddin Abdukarimovich**

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi Uzbekistan. Qarshi
tojiddinyuldoshev1@gmail.com

Abullayeva Feruza Hikmatulloyevna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti. Ingliz tili ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi Uzbekistan. Qarshi
feruzabonu2024@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Zigmund Freydning psixoanalitik nazariyasi tahlil qilinadi. Maqolada Freydning id, ego va superego kabi psixologik strukturalari, psixoseksual rivojlanish bosqichlari va aysberg metaforasi kabi asosiy tushunchalari muhokama qilinadi. Freydning psixoanalizdagi yondashuvi inson psixikasining murakkabliklarini va uning ruhiy holatlarini tushuntirishda katta ahamiyatga ega. Ushbu maqola Freydning psixoanalitik kontseptsiyalarini zamonaviy psixologiya kontekstida ko'rib chiqishga qaratilgan va uning nazariyalarining amaliy qo'llanilishi haqida fikrlar bildiradi.

Kalit so'zlar: Psixoanaliz, id, ego, super ego, psixoseksual rivojlanish bosqichlari, aysberg metaforasi, psixologik strukturalar, oral, fallik, ongsizlik va ong osti.

SIGMUND FREUD AND PSYCHOANALYSIS

Scientific supervisor: Teacher Yuldoshev Tojiddin Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy. Uzbekistan. Karshi
Abdulkarimovichtojiddinyuldoshev1@gmail.com

Abullayeva Feruza Hikmatulloyevna

Denov Institute of Entrepreneurship and Pedagogy. 1st year student of English language education: Uzbekistan. Karshi
feruzabonu2024@gmail.com

Annotation: This article analyzes Sigmund Freud's psychoanalytic theory. It discusses Freud's key psychological structures, such as the id, ego, and superego, as well as concepts like psychosexual development stages and the iceberg metaphor. Freud's psychoanalytic approach is highly significant in explaining the complexities of the human psyche and mental states. The article focuses on examining Freud's psychoanalytic concepts within the context of modern psychology and offers insights into the practical applications of his theories.

Keywords: Psychoanalysis, id, ego, superego, psychosexual development stages, iceberg metaphor, psychological structures, oral, phallic, unconscious and subconscious.

Date: 17th May-2025

Avstriyalik psixolog Zigmund Freyd (1856–1939) psixoanalizning asoschisi sifatida psixologiya fanining rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynagan. Uning hayoti va fanga qo'shgan salmoqli hissasi haqida ko'p tadqiqotlar o'tkazilgan va bu jarayon haligacha davom etayotgani rost. Uning nazariyalari inson ruhiyatini, ong va ongsizlik jarayonlari orasidagi murakkab o'zaro aloqalarni tahlil qilishga qaratilgan. Freydning psixoanalitik nazariyasi, ayniqsa, id, ego, va superego kabi strukturalar, psixoseksual rivojlanish bosqichlari va aysberg metaforasi kabi muhim tushunchalar bilan tanilgan. Ushbu maqolada Freydning asosiy psixoanalitik g'oyalariga, shuningdek, uning inson psixikasini tushuntirishdagi yangi yondashuvlariga to'xtalib o'tamiz.

Freyd ko'p bolali oilada dunyoga kelgan. Bolalikdan o'ta nimjon bo'lgan Freyd o'smirlik davridanoq xayolparast va shuhratparast edi. Uning ota-onasi ta'lim olishi uchun barcha shart-sharoitlarni yaratgan, shu sababdan u ilmga katta e'tibir qaratgan. U 17 yoshida gimnaziyani tugatib, Vena universitetining meditsina yo'nalishida tahsil oldi. 1876-1882 -yillarda fiziologiya institutida Ernst Bryukk qo'l ostida ishlaydi va orqa miyaning fiziologiyasi bilan qiziqadi. 1882-yil Marta Verneyga uylanadi va ayoli ilmiy sohada Freydgga o'zining maslahatlari bilan yordam bergan. Martaning: "Sen soatlab gapirma, ularning o'zlari soatlab gapiraversin. Sen eshitib o'tiraver. Xotin kishi o'zi gapirib, o'zi tuzalaveradi",- qabildagi maslahati Freydning nevrozni davolashda "psixik poklanish" usulini yaratishiga turtki bo'lgan. Bu usuldan hozirgacha foydalaniladi.

Id, Ego va Superego: Psixologik Strukturalar: Freydning psixoanalitik nazariyasining markaziy tushunchalaridan biri — id, ego, va superego. Ushbu strukturalar inson ruhiyatining ichki ziddiyatlarini va ularning o'zaro munosabatlarini tushuntirishda muhim ahamiyatga ega.

Id – Freydning fikriga ko'ra, id insonning barcha instinktiv ehtiyojlarining manbayi bo'lib, tug'ilgandan boshlab mavjuddir. Idning asosiy qonuni quvonch va qoniqish izlashga intiladi. Id faqatgina hozirgi istaklarni qondirishga harakat qiladi va ijtimoiy me'yorlarga e'tibor bermaydi. Bu, o'z navbatida, insonning mehr-oqibatni va boshqa shaxslarni hisobga olishni xohlamaslikka olib keladi. Masalan, chaqaloq oziqlanishni xohlasa yoki kattalarning e'tiborini xohlasa id uni tinimsiz yig'lashga majbur qiladi.

Ego — bu idning instinktiv ehtiyojlarini haqiqiy dunyo sharoitida amalga oshirishga harakat qiluvchi tuzilma. Freyd ego va idni hujayraga qiyoslaydi: id hujayra yadrosi bo'lsa, ego uning qobig'idir. Ya'ni id hammada tug'ma bo'ladi, lekin ego yillar davomida rivojlanib, o'zgarib boradi. Ego idning instinktlari va superegoning axloqiy talablarini uyg'unlashtirishga intiladi, shuningdek, real hayotda imkoniyatlarni va chegaralarni hisobga oladi. Ego asosiy qonun sifatida realizm prinsipini qo'llaydi. U idning talablarini ijtimoiy qabul qilingan chegaralarda amalga oshirishga harakat qiladi.

Super ego – insonning axloqiy va madaniy normaga bo'ysunishini ta'minlaydigan tuzilma sifatida tavsiflanadi. Superego bola o'sib ulg'ayganida ota-onadan va jamiyatdan o'rgangan qoidalar asosida shakllanadi. U insonga qanday to'g'ri va noto'g'ri xulq-atvorni ajratishni o'rgatadi. Superegoning roli ego va id o'rtasidagi muvozanatni saqlashdir, lekin ba'zida u haddan tashqari qat'iy bo'lib, odamni ichki azob-uqubatlarga solishi mumkin.

Date: 17th May-2025

Psixoseksual rivojlanish bosqichlari: Freydning psixoseksual rivojlanish nazariyasi, odamlar o'sib ulg'aygan sari turli bosqichlardan o'tadi, va har bir bosqichda turli tana hududlari va instinktiv ehtiyojlar muhim rol o'ynaydi. Ushbu nazariyaga ko'ra, psixoseksual rivojlanishning har bir bosqichi shaxsiyatning kelajakdagi xulq-atvori va hissiy holatlarini shakllantiradi.

- Oral Bosqich (0-1 yosh) Freydning fikriga ko'ra, oral bosqichda bolaning qoniqishi va ehtiyojlarini qondirish uchun og'iz faoliyatidan foydalanish muhimdir. Agar bu bosqichda qoniqish juda kam yoki juda ko'p bo'lsa, bola og'zaki fiksatsiyani rivojlantiradi va og'zaki xatti-harakatlar bilan mashg'ul bo'ladi. Freydning fikriga ko'ra, bunday xarakterga ega bo'lgan odamlar ko'proq tirnoqlarini tishlaydilar, chekadilar, ichadilar va ko'p yeydilar.

- Anal Bosqich (1-3 yosh). Bu davrda bola o'zining tana funksiyalarini boshqarishni o'rganadi. Bu bosqichda bolaning shaxsiyati va o'zini nazorat qilish qobiliyati rivojlanadi. Agar bola anal bosqichda ortiqcha qat'iyatlilik yoki bo'shliqqa qarshi qarshilik ko'rsatsa, kelajakda uning shaxsiyatida anal xususiyatlar — tartibga intilish yoki tartibsizlik — shakllanishi mumkin.

- Fallik Bosqich (3-6 yosh). Bu davrda bola o'z jinsiy organlariga qiziqishni boshlaydi. Freydning fikriga ko'ra, bu bosqichda erkaklar o'zlarining onalariga jinsiy qiziqish bildiradilar (Oedipus kompleksi), ayollar esa otalariga qiziqish bildiradilar (Electra kompleksi). Bu bosqichda shaxsiyatning jinsiy va axloqiy rivojlanishi yuzaga keladi.

- Latent Bosqich (kechikish bosqichi 6-12 yosh). Bu davrda jinsiy ehtiyojlar susayadi va bola o'zining intellektual va ijtimoiy faoliyatiga ko'proq e'tibor qaratadi. Bolalar o'zlarining aqliy va ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar, va jinsiy qiziqishlar kamroq ifodalanadi. Masalan, Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qarama-qarshi jins vakillariga qiziqmaydilar. Bu davrda o'g'il bolalar o'g'il bolalar bilan, qizlar esa qiz bolalar bilan do'stlashishadi.

- Genital Bosqich (jinsiy bosqich 12 yoshdan keyin). Bu bosqichda jinsiy ehtiyojlar qaytadi va shaxsiyatning jinsiy to'liq rivojlanishi yuz beradi. Bu davrda qarama - qarshi jinsga qiziqishlar paydo bo'ladi. Maktab o'quvchilari orasida "Sevgi-muhabbat" munosabatlarining paydo bo'lishi bunga yaqqol misoldir. Bunda shaxs jinsiy va emosional mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga tayyor bo'ladi.

Xulosa. Zigmund Freydning psixoanalitik nazariyasi inson psixikasini tushunishda ulkan rol o'ynaydi. Id, ego, va superego o'rtasidagi muvozanat, psixoseksual rivojlanish bosqichlari va aysberg metaforasi orqali u inson ruhiyatining murakkabligini va ichki ziddiyatlarini tavsiflab berdi. Freydning g'oyalari psixologiya va psixoterapiya sohalarida katta ta'sir ko'rsatdi va bugungi kunda ham zamonaviy psixologiyaning asosiy tamoyillaridan biri sifatida qaraladi. Uning ishlari psixoanaliz va psixoterapiya jarayonlarida chuqur tushunchalarni shakllantirishga yordam beradi, bu esa shaxsiyatni to'liq tushunishga qaratilgan davolash usullarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Date: 17th May-2025

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Freud, S. The Ego and the Id. Vienna: International Psychoanalytical Press. (1923).
2. Green, A. The Fabric of A Psychoanalytic Theory. Oxford University Press. (2005).
3. Laplanche, J., & Pontalis, J.-B. The Language of Psycho-Analysis. London: Karnac Books. (1973).
4. Paul Kleinman , PSYCH101 . United States of America. 2023.
5. Abdukarimovich, Y. T., & Melikboboyevich, S. U. (2022). FORMING A RESPONSIBLE ATTITUDE TO THE FAMILY IN YOUNG PEOPLE. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(1), 653-657.
6. Melikboboyevich, S. U., & Abdukarimovich, Y. T. (2023). THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL SERVICES IN THE TREATMENT OF PERSONAL AGGRESSION. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(3), 26-30.
7. Melikboboyevich, S. U., Abdukarimovich, Y. T., & Erkinovich, N. S. (2023). THE ROLE OF FAMILY VALUES IN THE PREVENTION AND ELIMINATION OF CHILD AGGRESSIVENESS IN THE EDUCATION OF CHILDREN IN THE FAMILY. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(11), 275-277.

